

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Albert Winsemius: De Nederlander achter de BV Singapore
Stoelinga, F.

Citation

Stoelinga, F. (2020, November 19). *Albert Winsemius: De Nederlander achter de BV Singapore*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/138392>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/138392>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/138392> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Stoelinga, F.

Title: Albert Winsemius: De Nederlander achter de BV Singapore

Issue Date: 2020-11-19

Hoofdstuk 10 Vijf verloren jaren

35 Aanloop naar een fusie, zonder Winsemius' zegen

Na het einde van de Tweede Wereldoorlog zoeken Singapore en Maleisië naar een vorm van samenwerking binnen één gemeenschappelijke markt. Helen Hughes, *Professor of Economics* aan de *Australian National University* schrijft over deze ogenschijnlijk zo vanzelfsprekende gang van zaken in termen van:

Singapore's political and social ties with Malaya were so close that their unification seemed only a matter of time in spite of Malay fears of Chinese preponderance. For economic reasons it seemed clear that Singapore needed Malaya and Malaya needed Singapore. Both needed each other for the creation of a common market to make the development of secondary industry viable.⁸⁹³

Van Singapore's belangrijke politici tot en met de dagelijkse lokale krant komen frequent tekst en uitleg over de noodzaak tot vereniging met het Maleise schiereiland, over het creëren van extra afzetmarkten voor Singapore's industriële expansie:

- Yusof bin Ishak, in 1965 de eerste president van Singapore, maar in 1956 nog redacteur van het Maleise dagblad *Utusan Melayu* verklaart dat “*the future of Singapore lies ultimately in re-uniting with the Federation of Malaya as a state in an independent country*”.⁸⁹⁴
- voor de secretaris van Singapore's *People's Action Party* (PAP) Rajaratnan is in 1959 een gemeenschappelijke natie “*a historical necessity*”.⁸⁹⁵
- de premier van Singapore Lee Kuan Yew waarschuwt dat “*without this economic base, Singapore would not survive*”.⁸⁹⁶
- zoals ook Singapore's minister van Financiën Goh Keng Swee als commentaar geeft dat “*whatever we do, (...) major changes in our economy are only possible if Singapore and the Federation are integrated as one economy. The political reason for merger has a strong economic basis*”.⁸⁹⁷
- maar, hoe het verschil tussen droom nu en daad zich straks gaat voordoen wordt ingeleid door een zinsnede uit David Marshalls indrukwekkende presentatie bij de Verenigde Naties te New York in augustus 1962: “*We believe that through independence, one that is in our hands, that in a short period there will grow a mutual respect between the two basic races which should enable us to come together as equals in mutual respect and not as persons fearing each other and one seeking to contain the other*”.⁸⁹⁸

Economisch, politiek en sociaal proberen twee volkomen verschillend ingerichte naties een *modus operandi* tot samengaan te vinden. De belangrijkste diplomatieke omstanders, de

⁸⁹³ Hughes, ‘From Entrepôt Trade to Manufacturing’, 13.

⁸⁹⁴ *The Straits Times*, 19-08-1956.

⁸⁹⁵ *Singapore Bulletin*, 07-1959.

⁸⁹⁶ *The Socialist Solution: Analyses of Current Political Forces in Singapore*, Singapore Ministry of Culture (Singapore 1960) 8.

⁸⁹⁷ Turnbull, *A History of Singapore*, 274.

⁸⁹⁸ *The Straits Times*, 01 en 02-08-1962; Drysdale, *Singapore's Struggle for Success*, 306; Willem Elschot, *Het Huwelijk* (Rotterdam 1910).

Amerikanen, de Britten en de Australiërs, bemoeien zich volop met de ontwikkeling van dit voorgenomen ‘huwelijk’, ieder vanuit zijn eigen perspectief. De ‘rest van Azië’ lijkt zich vooralsnog slechts beperkt bewust van wat er tussen Singapore en Maleisië te gebeuren staat.

November 1959, een paar maanden na de verkiezingsoverwinning van de PAP, wordt geprobeerd de leden van Singapore’s Europees georiënteerde Internationale Kamer van Koophandel (ISCC) voor de komende *merger* warm te laten lopen; zij worden door Lee Kuan Yew en Goh Keng Swee voor een diner uitgenodigd. En aangezien het thema van de komende versmelting van de twee staten voor politiek Singapore een *all hands on deck*-situatie is, moet niet alleen in Singapore maar ook in Maleisië de internationale zakenwereld tot instemming en activiteit overgehaald worden. Vandaar Lee Kuan Yew’s bemerking tijdens dit diner, dat de aanwezige zakenlui moeten proberen hun collega’s in Maleisië, de komende partner van Singapore, voor het idee van een gemeenschappelijke markt te winnen. De *Australian Commission Singapore* verwoordt dit met:

One request the Prime Minister did make of the mercantile community was that they would bring all possible pressure to bear on their compatriots in the Federation to persuade the Government there to agree to the setting up of a Common Market.⁸⁹⁹

De periode na 1959 wordt dagelijks politiek sterker geladen omdat het project ‘samenvoeging-Singapore-en-Maleisië’, door beide landen richting een besluitvormende fase geforceerd wordt. Veel energie gaat richting de organisatie van dit komende, dwangmatige samengaan, waardoor initiatief en uitvoering van Singapore’s eigen prille industrialisatieplannen bemoeilijkt en vertraagd worden. De Verenigde Staten, volgens auteur Barbara Leitch Lepoer in haar *Country Study*, geven in 1989 een historische bevestiging dat: “*the struggle for survival in the post-war period deeply affected the economic decision making of Singapore's first generation leaders*”.⁹⁰⁰

Voormalig grootmacht Groot-Brittannië wil in dit politieke spel er voor zorgen dat *coûte-que-coûte* controle gehouden wordt op dat onrustige, frequent als communistisch bestempelde Singapore, zelfs met inzet van Maleise politie- en legeronderdelen. De Maleise academicus Mohammad Noordin Sopiee, *chairman and chief executive officer of the Institute of Strategic and International Studies (ISIS)*, een vooraanstaande denktank in Maleisië, legt in 1974 ook de nadruk op deze ‘veiligheidsvariant’ die ontstaat uit een ingeboren angst voor

⁸⁹⁹ *National Archives of Singapore, Australian Commission Singapore, Inward-Savingram 16, 30-11-1959.*

⁹⁰⁰ Leitch Lepoer, *Singapore: A Country Study: Patterns of Development*;
<http://countrystudies.us/singapore/28.htm>, geraadpleegd 12-06-2018.

rebellie en onstuimig communisme bij buurman Singapore.⁹⁰¹ Volgens Sopiee slaat dit aspect van veiligheid ook op de twee noordelijke Borneogebieden Sabah en Sarawak die straks eveneens binnen de toekomstige Federatie van Maleisië opgenomen worden, waar recent nog terroristische infiltraties uit de Filipijnen zijn voorgevallen.

In maart 1960 houdt Goh wederom een aanmoedigingsspeech, dit maal voor de prominente leden van de Chinese Kamer van Koophandel (SCCC). De groep is de verpersoonlijking van Singapore's handelsgeest die al anderhalve eeuw tot de belangrijkste drager van 's-lands economie gerekend wordt. Goh maakt duidelijk dat er stappen tot investering van hen verwacht worden. Interessant is Goh's dreigement om naar het buitenland te gaan, als de eigen achterban niet reageert:

If you do not avail yourself of this opportunity, then you cannot blame the government if we ask people from abroad to start on these ventures and receive the reward from the government. But we wish, as far as possible, to give preference to local businessmen, whenever they are willing to move into these ventures.⁹⁰²

Maar ook Goh's verzoek aan de SCCC krijgt geen gewillig oor, de particuliere handelssector van Singapore loopt nog steeds niet warm om de investeringsportemonnee te trekken. De KNAW-wetenschapper en historicus Visscher, in zijn dissertatie die hij in Singapore heeft voorbereid, ziet dat ook de zakenlui van de SCCC van de nieuwe economische industrialisatieplannen nauwelijks willen profiteren. Zij blijven hun entrepôthandel trouw die hen met 'rubber en rijst' een fortuin heeft opgeleverd. Volgens Lim Tin Seng, bibliothecaris van de *National Library of Singapore*, zijn de lokale handelaren zeer machtig. Vanuit hun perspectief moeten zij macht (en geld) inleveren als zij de nieuwe minister Goh Keng Swee volgen.⁹⁰³

The reason why the businessmen in the SCCC were not interested was because they were not convinced that they would benefit from the new economic plan adopted by the PAP government to industrialize Singapore. Instead, these businessmen wanted Singapore to follow the old practice of encouraging entrepot trade. This was because the entrepot trade had always been the economic direction of the SCCC, as most of its past and present leaders and members were local traders that had made their fortunes through regional trading of products such as rubber and rice. Furthermore, because of entrepot trade, the SCCC had gained a dominant hold on the Singapore economy. Therefore, if the Chamber chose to follow and adopt what Goh Keng Swee had suggested, it would be giving up its economic influence.⁹⁰⁴

~

⁹⁰¹ Mohammad Noordin Sopiee, *From Malayan Union to Singapore Separation: Political Unification in the Malaysian Region 1945-65* (Kuala Lumpur 1974) 125.

⁹⁰² *The Sunday Times*, 20-03-1960.

⁹⁰³ Visscher, *Business, Ethnicity and State*, 150-151.

⁹⁰⁴ Lim Tin Seng, *Forgotten Promises*, 93-94.

Het industriële proces blijft verstoord door gespannen interne politieke verhoudingen en, volgens *The Straits Times*-redacteur en Singapore-insider Drysdale, door doorlopend straatgeweld, “*the orgy of strikes, go-slows, sit-downs, etc. which are currently called ‘industrial unrest’*”.⁹⁰⁵ Dit wordt enigszins begrijpelijker als we weten dat in 1961 ‘strijdbaar’ Singapore bestaat uit 130 vakbonden met 144.770 leden die nu gezamenlijk een record gaan vestigen van 116 werkonderbrekingen in één jaar, waarbij 43.584 werknemers betrokken zijn.⁹⁰⁶

Ondanks alles krijgt het momentum tot fusie de definitieve impuls als Tunku Abdul Rahman, minister-president van de Federatie van Malaya, op 27 mei 1961 het concept van een nieuwe staat Maleisië voorstelt. Dit moment valt samen met het verschijnen van Winsemius’ rapport, dat eind mei 1961 ook bij alle daartoe bestemde partijen voorligt. In zijn speech voor de *Foreign Correspondents’ Association* in Singapore is Tunku Abdul Rahman duidelijk dat:

sooner or later she [Malaya] should have an understanding with Britain and the peoples of Singapore, North Borneo, Brunei and Sarawak. It is premature for me to say how this closer understanding can be brought about, but it is inevitable that we should look ahead to see this objective and think of a plan whereby these territories can be brought closer together in political and economic co-operation”.⁹⁰⁷

~

Op dit *moment suprême* moet Winsemius enige afstand van Singapore nemen.⁹⁰⁸ Alvorens het definitieve proces van samengaan van Maleisië en Singapore start, moet hij namens de OECD voor langere periode ook het nieuwe regime van Turkije gaan adviseren, dat na de militaire staatsgreep in mei 1960 aangetreden is. Turkije is tijdens de Koude Oorlog een cruciale hoeksteen en buffer van het Atlantische defensiebeleid en vertegenwoordigt voor de Verenigde Staten en het ‘vrije westen’ een sterk militair belang. De politieke instabiliteit en de onzekerheid over de toekomst van Turkije doet Winsemius’ economisch ontwikkelingsplan daar echter niet slagen.

Naast totalitair Turkije staan ook Portugal en Griekenland op Winsemius’ rol, landen met eveneens minder stabiele regeringen. Voor Portugal wordt hij namens de OECD voor een vijfjarig adviestermijn van 1960 tot 1965 aangetrokken. Noch minister-president annex minister van Defensie Salazar noch de machtige 300 à 400 Portugese familiedynastieën voelen echter voor Winsemius’ voorgestelde economische veranderingen, zij zijn niet bereid Winsemius’

⁹⁰⁵ Drysdale, *Singapore’s Struggle for Success*, 300.

⁹⁰⁶ Hughes, ‘From Entrepôt Trade to Manufacturing’, 34-35.

⁹⁰⁷ *The Sunday Times*, 28-05-1961.

⁹⁰⁸ *National Archives of Singapore, Oral History Centre*, Dr. Albert Winsemius, band 08.

programma naar letter en woord uit te voeren. Zelfs na het ‘bewerken’ van een aantal staatssecretarissen, zoals hij later omfloerst laat weten, levert het resultaat weinig effect.⁹⁰⁹

In 1964 adviseert Winsemius, nog steeds onder de vlag van de OECD, de Griekse politici Karamanlis en Papa Papandreou; er zijn slechts twee series van besprekingen nodig om elkaars wegen dan te doen scheiden. In 1967, als na dreiging van een verkiezingsoverwinning van linkse socialisten de kolonels een staatsgreep plegen, is Winsemius wederom enige tijd in Griekenland, echter wederom zonder positief effect, want “de kolonelsjunta minacht alles wat niet militair is”; er wordt niet naar Winsemius geluisterd.⁹¹⁰

~

Voordat Winsemius eind juni 1961 voor *debriefing* van zijn Singapore-UNDP-missie en overleg over zijn komende *assignments* naar New York vliegt, stelt hij de Singaporese autoriteiten voor om samen met Maleisië, op voorspraak van Groot-Brittannië, de Verenigde Naties te vragen assistentie te verlenen bij de voorbereidingen van het samengaan met de Maleisië. Hij adviseert om zo snel mogelijk twee experts in te zetten: de Franse diplomaat en politicus Jean Monnet, een van de geestelijke vaders van de Europese eenwording en Winsemius’ vroegere Rotterdamse hoogleraar wiskundige economie en econometrie Jan Tinbergen, de eerste directeur van het in 1945 opgerichte Nederlandse Centraal Plan Bureau (CPB) en latere Nobelprijswinnaar.⁹¹¹

Een uitzonderlijk gegeven is dat jaren later duidelijk wordt dat ook Winsemius door de Verenigde Naties aangeboden is deze *Common-market-mission* te leiden, wat door hem met een negatief antwoord terzijde is geschoven.⁹¹² Winsemius gaat niet zelf met de totstandkoming van de komende Federatie van Maleisië bemoeien, ondanks zijn kennis over marktbewegingen en internationale samenwerking opgedaan in de oorlogsjaren en daarna. Zijn uitgangspunt is: “*that I could not be involved because I would have a negative effect most probably on the cooperation, because I was a Singapore man by that time*”⁹¹³ en “*I should never be in that team because that would from the beginning have at least created the risk of resistance from the Federation side*”.⁹¹⁴ Wel spreekt hij zelf nog met Monnet en Tinbergen, die beiden met zijn voordracht akkoord gaan.⁹¹⁵ Maar, zoals we in paragraaf 49 zullen zien, heeft deze Winsemius-aanbeveling geen positief vervolg voor de ontwikkeling van Singapore.

⁹⁰⁹ Ibidem; Douw/Visscher, geluidsopname verdiepend interview.

⁹¹⁰ Ibidem.

⁹¹¹ *Singapore Monitor*, 26-02-1984.

⁹¹² Ibidem; *National Archives of Singapore, Oral History Centre*, Dr. Albert Winsemius, band 06.

⁹¹³ Ibidem, band 06.

⁹¹⁴ *National Archives of Singapore, Oral History Centre*, Dr. Albert Winsemius, Summary Transcript.

⁹¹⁵ Ibidem, band 08;

Ook de tweede man van het UNTAB-team, secretaris I. Fang Tang, heeft in opdracht van de Verenigde Naties tot in 1963 verplichtingen in de Filipijnen en Birma te vervullen en is net als Winsemius tijdelijk afwezig van toneel Singapore. Tang gaat terug naar bekend terrein Birma, waarmee hij tijdens zijn Kuomintang- en ECAFE-jaren in contact stond. In Birma vindt nog geen jaar later, op 2 maart 1962, een militaire coup plaats, met daaraan voorafgaande uitgebreide wapenaankopen van Birma in Israël. Uitgaande van de voor de geschiedenis van Singapore in 1965 nieuw ontstane militaire situatie is deze Birma-geschiedenis eveneens een interessante ontwikkeling. Maar daarover later meer.⁹¹⁶

Vanaf midden 1961 gaat Singapore zonder Winsemius' en Tang's directe aanwezigheid verder. De EDB staat onder leiding van Hon Sui Sen, die in 1960 een aantal maanden een opleiding bij de Wereldbank heeft gevolgd en daar met Winsemius kennis heeft gemaakt, een kennismaking die tot een jarenlange vriendschap zal leiden. Daarnaast is de Israëliër Mayer aangetrokken, die, zowel "*on secondment from the United Nations*"⁹¹⁷ als op voordracht van de Wereldbank, de EDB als manager gaat leiden.⁹¹⁸ Het Winsemius-plan en het plan Goh Keng Swee, met nagenoeg eenzelfde intentie en uitstraling, gaan hun eerste jaar in. Winsemius blijft *in touch* maar is nu ook door andere landen als adviseur aangetrokken.

~

Goh Keng Swee heeft in 1961 zijn rapportage voor de Wereldbank ingediend, waarna een wet door het parlement wordt geloodst die de beloofde *Development Loan* van 100 miljoen dollar reserveert. Dit is de financiële aanzet voor de al in 1958 beloofde EDB, de centrale organisatie die tot doel heeft Singapore's nieuw op te zetten industriële producties te assisteren. M\$40 miljoen voor 1961 en M\$20 miljoen voor elk van de daarop volgende drie jaren. Winsemius' UNTAB-onderzoek is afgerond, hij instrueert ter plaatse nog hoe regeringsdepartementen georganiseerd moeten worden en screent personeel voor de op te tuigen EDB. Singapore houdt zich op dat moment nog volop bezig met de in 1959 opgestarte *Import Substitution Industrialization* (ISI), lokale productie van met name primaire producten, gekoppeld aan beschermende maatregelen die de invoer van deze artikelen van buitenaf moet beperken.

De ISI-politiek die kleinschalige industrieën voor onder andere bouwmaterialen opzet en bijvoorbeeld de fabricage van levensmiddelen en leerproducten bevordert, gaat nu samen vallen met het door Winsemius geadviseerde industriële *crash programme*, dat banen moet gaan scheppen met het slopen van zeeschepen, het aanleggen van infrastructuur op het eiland

⁹¹⁶ Mary P. Callahan, *Making Enemies: War and State building in Burma* (Ithaca 2005) 176-181.

⁹¹⁷ Tan Siok Sun, *Goh Keng Swee*, 91.

⁹¹⁸ *The Straits Times*, 02-11-1961.

en de versnelde bouw van huizen. Deze projecten gezamenlijk zullen volgens de voorspellingen het werkloosheidsgetal met 21.000 personen reduceren.⁹¹⁹ Het zijn de eerste aanzetten om Singapore's aloude (entrepôt)-economie middels industriële activiteiten een meer solide basis te geven.

Wetenschapper en auteur Thum is in 2010 vrij positief over wat in dit vroege stadium van industrialisatie bereikt is. Vooral omdat terzelfder tijd het zo belangrijke onderdeel van de bouw van duizenden appartementen voor de plaatselijke bevolking van start gaat:

Finally, the government's planning and legislation began to pay off. From 1961 to 1962, employment rose by over 5,000 jobs, average hourly earnings leapt from \$0.80 to \$0.88, and perhaps most importantly, a massive 19,550 new housing units were completed by the HDB [Housing and Development Board]. The latter achievement was so critical that a new highest national honour, the *Darjah Utama Temasek*, was created and awarded to the Housing and Development Board Chairman Lim Kim San in June 1962. (...) Lee Kuan Yew later credited his 1963 re-election to the HDB flats built in his constituency.⁹²⁰

De oorspronkelijke promotietaak van de EDB: informatie verstrekken en potentiële beleggers hulpvaardig tegemoet treden, ontwikkelt zich vrij snel richting financiering en de mogelijkheid om eigen EDB-gelden in nieuwe, lokale, industrieën te steken. Niet zozeer met de overheid als enige eigenaar en uitvoerder, maar meer als een additionele investeringshulp en partnerschap voor particulieren en privé-organisaties.⁹²¹ Zoals de EDB-directie dit uitlegt met:

The aims of the Board are expected to be two-fold:

- As a financial corporation the board will make short and long term loans to local entrepreneurs with suitable industrial projects but lack the necessary capital.
- As an industrial corporation, the board may take a direct part in the setting up of factories. Managers may be appointed by the board to run factories which it wishes to set up.
- Alternatively the board may subscribe some of the capital needed for a local project and operate it jointly with private capital.⁹²²

Deze uitgangspunten zijn in lijn met wat Goh Keng Swee al in 1954 voor ogen staat:

The PAP profoundly disagrees that the survival of Singapore depends on foreign capital and foreign capitalists. (...) Foreign business concerns which wish to establish factories in Singapore will be given all the courage and assistance they need. (...) But it would be foolish to imagine that, whatever we do, foreign capital will come in on the scale needed to solve our problems. Our salvation lies in our own hands. There are no benevolent foreigners knocking around the world, anxious to discharge these duties and responsibilities which are rightly our own. Let us not face the economic problems in the era of freedom with the mental attitudes appropriate to colonial servitude.⁹²³

⁹¹⁹ *United Nations Archives*, A Proposed Industrialization Programme for the State of Singapore, xvii.

⁹²⁰ Thum, *Chinese Language Political Mobilisation*, 150-152.

⁹²¹ *National Archives of Singapore, Australian Commission Singapore*, Memo: 2193, 22-10-1963.

⁹²² Singapore, Economic Development Board, *Annual Report, 1961*.

⁹²³ *The Tasks Ahead, Manifesto PAP*, Petir (Singapore 21-11-1954), 25.

Goh gaat er dan nog van uit dat het merendeel van de investeringen voor de uitbreiding van het plaatselijke industriële potentieel uit eigen private bronnen moet komen, buitenlandse firma's spelen in zijn optiek nog geen overheersende rol. Het buitenlandse aspect aan Singapore is in 1954 slechts de technische expertise van internationale hulporganisaties als Colombo Plan, de Wereldbank en nu de Verenigde Naties.

~

Singapore blijft intussen hard doorwerken aan het bouwrijp maken van Goh Keng Swee's *Jurong Industrial Estate* en nog vier andere industriële locaties, die binnen drie jaar opgeleverd moeten worden. In *Jurong* wordt de eerste steen gelegd voor de *National Iron & Steel Mills* en nieuwe industriële ontwikkelingsactiviteiten worden opgetuigd: houtzagerijen, houtbewerking en de fabricage van metalen onderdelen voor booreilanden, voor scheepsbouw- en voor de scheepsreparatiesector. Ook wordt er een nieuwe stad gebouwd, *Jurong Industrial Town*, de eerste satellietstad in Azië die voor een nog niet bestaande groep van fabrieksarbeiders, kantoorpersoneel en managers gepland en gebouwd wordt.⁹²⁴

In tegenstelling tot Goh's prille verwachtingen doen vele buitenlandse missies met industriële bouwinteresses hun opwachting. Zij komen uit België, Japan, Australië, Tasmanië, Verenigde Staten, Taiwan, uit alle Scandinavische landen en Finland.⁹²⁵ Vooral de interesse van de Japanse industrie is toonaangevend, binnen twee jaar zijn de eerste inauguraties te vieren van oliegigant Maruzen-Toyo Oil Company en van een *joint venture* van de firma's Onada Cement en Mitsui samen met een cementfabriek uit Singapore.⁹²⁶ Japan gaat in ongeken- de versnelling: per juli 1963 zijn er 53 Japanse productiebedrijven in Singapore werkzaam en het aantal aanvragen in 1964 van potentiële investeerders bedraagt 300.⁹²⁷

~

Het proces van *merger* tussen Singapore en Maleisië gaat ook versneld verder. In november 1961 wordt door de autoriteiten van beide landen het *Memorandum, Setting out Heads of Agreement for a Merger between the Federation of Malaya and Singapore* getekend, dat zaken aankaart als de vrijhaven van Singapore, het onderwijs en de arbeidsvoorziening. Maar er is over al deze zaken geen overeenstemming. Doorlopend blijken de twee partnerlanden geen gemeenschappelijke oplossingen te kunnen of willen vinden voor dilemma's als invoerrechten

⁹²⁴ Eunice Seng, *Habitation and the Invention of a Nation, Singapore 1936-1979*. Dissertation, Columbia University, 2014, 252-255.

⁹²⁵ Lee Soo Ann, *Industrialization in Singapore*, 62-63.

⁹²⁶ Ibidem.

⁹²⁷ Hiroshi Shimizu en Hitoshi Hirakawa, *Singapore in the World Economy: Japan's Economic Advance into Singapore, 1870-1965* (London 1999) 192.

en andere tarieven en helemaal niet voor nieuwe wetgeving in relatie tot de te ‘annexeren’ Borneo territoria.⁹²⁸ Winsemius heeft al meerdere keren gewaarschuwd dat een samengaan slechts zal uitmonden in een funeste situatie als de maatregelen voor beide landen in concurrentie tot elkaar blijven bestaan. Hij is sowieso tegen elke vorm van beschermende bepalingen bij in- en uitvoer, maar minimaal moeten er voor een toekomstige samenwerking met Maleisië goede afspraken gemaakt worden.

De goed geïnformeerde *Australian Commission Singapore* heeft eveneens een hard hoofd in de uitgangspunten van betrokken partijen: “*it is our view, that the marrying of Singapore’s traditional free trade policy with the full customs union preferred by the Federation, will prove extremely complicated*”.⁹²⁹ Vooralsnog is de oplossing dat vragen over protectie, over al of niet heffingen aan de grenzen en voor antidumping, vooruitgeschoven worden in de handen van een *Tariff Advisory Board*. Volgens Winsemius, in zijn interview uit 1981 met Drysdale, hadden de twee partijen vooraf akkoord moeten gaan om:

To reduce import duties progressively over a stated number of years until goods and services were moving freely to both markets. The creation of committees with an intention only of liberalising trade does not make a common market.⁹³⁰

De *Tariff Advisory Board* heeft anderhalf jaar later, drie maanden voor de voorgenomen samenvoeging, zelfs nog geen voorzitter benoemt die heikele thema’s tijdig naar een kundige oplossing gaat brengen. Financiële regelingen, zoals het restant van Singapore’s gereserveerde EDB-vermogen van 100 miljoen en toekomstige belastingafdrachten, zijn onopgeloste irritatiepunten voorafgaande aan de aanstaande versmelting van de twee landen. Het is een gemiste kans dat Winsemius, met al zijn kennis over het samengaan van tegenstrijdige economische belangen, op dat moment te weinig overwicht op de politieke constellatie van Singapore noch van Maleisië kan uitoefenen.

~

In februari 1962 komt Winsemius nog wel langs om de ceremonie van het ondertekenen van de eerste contracten voor pionierstatus bij te wonen, aan diverse internationale industrieën verleend voor de productie van:

⁹²⁸ *National Archives of Singapore, Australian Commission Singapore, Memo: First Quarter, 1962, File 3024/4/1, May 1962.*

⁹²⁹ *Ibidem, Memo: 2236, 14-11-1962.*

⁹³⁰ *Drysdale, Singapore’s Struggle for Success, 404.*

plastic goods, naphthalene balls and tablets, and steel bitumen containers, and, provisionally, to brake fluids, switchgears, cables, prefabricated steel building frames, rubberised coir sheet, glutamic acid sand hydrochloride, and yeast.⁹³¹

Alsnog probeert Goh in maart 1962 de SCCC-leden warm te laten lopen voor diverse industriële projecten:

We must not be too dependent on overseas manufacturers to establish industries here. Our own capitalists should make a contribution and the government will give them every assistance to embark on new industries.⁹³²

Maar ook deze keer gaan de machtige potentiële investeerders niet harder lopen. Eerst moet de komende uitbreiding naar de Federatie van Maleisië een feit zijn en daarna wil men opnieuw gaan nadenken.

Ondertussen is ook duidelijk dat het niet Monnet noch Tinbergen maar de Fransman Jacques Rueff wordt die een zes man sterke delegatie gaat aanvoeren, door de Wereldbank op 5 oktober 1962 aangekondigd met:

[a mission] to study the economic implications of the proposed merger of the Federation of Malaya, Singapore, and the Borneo Territories to form Malaysia. Mission is headed by Professor Jacques L. Rueff, French Inspector General of Finance, and includes Leonard Rist, John A. Edelman, E. Bevan Waide, and others.⁹³³

Een week van voorbereiding volgt tussen 23 oktober en 1 november 1962, waarbij Rueff en zijn assistent ter kennismaking naar Kuala Lumpur vliegt en vier dagen later naar Singapore. Drie maanden later, vanaf 7 februari 1963, doet een team van zeven man haar onderzoek ter plaatse en op 16 april 1963 heeft de missie haar taak volbracht en keert huiswaarts. Haar rapport verschijnt in gedrukte vorm op 3 juli 1963.⁹³⁴ Het is nog slechts één maand voor de geplande samenvoeging van de twee landen.

Het Rueff-rapport staat positief ten opzichte van de komende integratie van Maleisië en Singapore. Maar het rapport staat ook vol met zorgelijke zinsneden over de aperte verschillen in ontwikkeling van de betreffende landen (zoals het 1962 BBP/jaar per capita in US\$ aangeeft: Singapore \$1.300, Maleisië \$800, Sabah \$700, Sarawak \$550), de verschillen in de politieke stelsels van de twee landen en de nog steeds intensief doorgaande getouwtrek voor één en

⁹³¹ *National Archives of Singapore, Australian Commission Singapore, Memo: First Quarter, 1962, File 3024/4/1, May 1962.*

⁹³² *The Sunday Times*, 18-03-1962.

⁹³³ *The World Bank Group Archives, The World Bank Group Historical Chronology*; https://nvardmanasian.files.wordpress.com/2011/02/wb_historical_chronology_1944_2005.pdf, geraadpleegd 14-03-2019.

⁹³⁴ *Report on the Economic Aspects of Malaysia by a Mission of the International Bank for Reconstruction and Development, under the Chairmanship of Mr. Jacques Rueff*, International Bank for Reconstruction and Development (Washington 1963).

hetzelfde industriële project.⁹³⁵ Daarnaast zoekt Maleisië qua invoer bovenal protectie en Singapore vindt het vanzelfsprekend dat alle tarieven of andere obstakels tussen de landen onderling volledig verdwijnen. Rueff legt zich ten slotte neer bij de dan heersende situatie en stelt voor dat Singapore en Maleisië voor minstens twee jaar zich op hun oude eigen ontwikkelingsprogramma's moeten blijven oriënteren; voor velen een teken van onvermogen. Rueff's flexibele en voorzichtige opstellingen worden niet de basis voor samenwerking. Feitelijk staat een paar weken voor de versmelting van beide landen - voor '*Malaysia Day*' - nog steeds weinig concreets op papier.⁹³⁶ De nu gepromoveerde Mitchell Wigdor schrijft in zijn proefschrift uit 2013:

A second World Bank Report (the Rueff Report), released in 1963 to coincide with Singapore, Sabah and Sarawak's union with Malaya to form Malaysia, foresaw bright prospects for manufacturing in the combined state. Guided by import substitution theories of growth, the enlarged national market presented a 'golden opportunity' to expand the sector. It noted that both Thailand and the Philippines, with roughly half Malaysia's per capita income, supported substantially larger manufacturing sectors. The Rueff Report recommended that Malaysia raise its comparatively low tariffs, but only to the extent that it did not threaten the entrepôt trade. As a counter-balance, it proposed the creation of free trade zones and bonded warehouses, suggestions which when first acted upon towards the end of the decade would have a profound impact upon Malaysia's economic growth. The creation of a Federal Industrial Development Authority (FIDA) to coordinate federal support for industrial site development and lending was urged. The specific recommendations in the Rueff Report to FIDA mirror those in the Winsemius Report describing the initial functions of Singapore's EDB.⁹³⁷

~

Als het Rueff rapport in mei 1963 bij Goh bekend is vraagt hij Winsemius om raad. Tussen zijn andere missies door arriveert hij op 6 juni 1963 in Singapore, voor een tweeweeks bezoek. Op 8 juni is hij wederom aanwezig bij een certificaatuitreiking voor pionierstatus, op 9 juni helpt hij de EDB een breed scala aan organisatorische problemen oplossen, om vervolgens op 12 juni 1963 een aanbevelingsbrief af te geven met zijn duidelijke visie op de komende samenvoeging van de twee landen, de feitelijke reden voor zijn terugroepen en aanwezigheid in Singapore.⁹³⁸

Deze brief van Winsemius is tot nu toe niet vrijgegeven, maar de *crux* van Winsemius' aanbeveling wordt duidelijk op basis van een ander Winsemius-document dat in 1966 via de Brits/Australische *routing* bekend wordt.⁹³⁹ Winsemius zegt daarin:

⁹³⁵ Ibidem, 26.

⁹³⁶ Ibidem, 22.

⁹³⁷ Wigdor, *No Miracle: What Asia can Teach all Countries about Growth*, 175-176.

⁹³⁸ *National Archives of Singapore, Oral History Centre*, Dr. Albert Winsemius, band 07.

⁹³⁹ *National Archives of Singapore, Australian High Commission Singapore*, 3024/10/1, 9th May, 1966; *National Archives of Singapore, PREM, Britain, Prime Minister's Office*, Dr. A. Winsemius, Memorandum (Revised) to the Government of Singapore on the Economic Situation after Singapore Day, 1965 4.

In the summer of 1963 I had to inform you [the government of Singapore] that in my opinion the concept included in the Malaysia Agreement on the one side, and the organisations and the techniques in the Rueff Report on the other side, would never lead to a common market. There was no strategy in the Rueff proposals and everything was left to tactics. Thus it was an invitation for friction and suspicions. Experience in Europe has shown that international common markets can only be established if the treaty includes from the very beginning:

- (i) A method for the automatic establishment of this market;
- (ii) A key for the distribution of the external import duties; and
- (iii) A method for a fair distribution of the new industries resulting from the common market.

The Rueff Report neglected especially the conditions (i) and (iii). It thus differed completely from what I had in mind when I recommended in 1961 to contact the Government of the Federation of Malaya in order to get on the basis of a joint request through the United Nations expert advice on this project based on experience with the Benelux and with the European Common Market.⁹⁴⁰

Zijn advies aan Singapore is helder: ga het huwelijk met Maleisië niet aan op andere gronden dan die ik in 1961 heb voorgesteld. Met andere woorden, onderbouw de komende gemeenschappelijke markt niet anders dan vanuit het Europese gedachtengoed van de Benelux en de Europese Economische Gemeenschap (EEG), organisatievormen die na de Tweede Wereldoorlog in mijn, in Winsemius' bijzijn gezet zijn en tot volle tevredenheid functioneren.

Winsemius' zes pagina's lange brief aan Goh gedateerd 12 juni 1963 komt helaas te laat, de politieke kaarten tussen de Maleisië en Singapore zijn **geschud** en gedeeld. Groot-Brittannië en de landen in kwestie, nu nauwlettender in de gaten gehouden door de rest van Azië, zijn te vergaand gevorderd om nog grote veranderingen aan te brengen. Achteraf gesproken vindt Winsemius dat de Federatie was blijven bestaan als hij eerder de kans had gehad om zijn *Common Market* rapport ten uitvoer te brengen. Singapore en Maleisië zouden zich dan sterk, maar anders ontwikkeld hebben.⁹⁴¹

~

Toch, ondanks dat hij weinig geloof heeft in het komende *fait accompli*, geeft Winsemius een week later, tijdens een televisie-interview in Singapore op 19 juni 1963, minder dan twee maanden voor de komende samenvoeging, enige van zijn ideeën over deze gemeenschappelijke markt. Het is meer een explicatie en een geruststelling ter ondersteuning van de politici en ondernemers van Singapore. De transcript van dit optreden vermeldt:

This television forum discusses the issue of a common market in Malaysia. Dutch industrialist Dr. Albert Winsemius who led the United Nations industrial survey mission to Singapore in 1960 and 1961 defines the common market in Malaysia as a single economic unit in which goods produced in one state or imported into it can move freely to other states without import duties and other hindrances. Singapore will benefit from this in the manufacturing sector where the enlarged common market will result in new opportunities for manufacturers. Dr. Winsemius

⁹⁴⁰ Ibidem, 4-5.

⁹⁴¹ *National Archives of Singapore, Oral History Centre, Dr. Albert Winsemius, band 08.*

feels that the common market will create 50,000 direct jobs in ten years time. While the cost of living for the average income group will rise by about 1 to 3 %, this will be offset by an increase in the number of jobs in the common market. He does not think that Singapore will lose its free port status if it forms bonded warehouses where imported goods can be stored without paying duties. These will be paid only when the goods leave the warehouse for export. The formation of free zones in the harbour area will also help in maintaining Singapore's free port status.⁹⁴²

Hij spreekt gedetailleerd, met zijn karakteristieke sonore harde stem, zijn kenmerkende dictie, over de grotere thuismarkt, over meer banen, meer industrie en over de slechts geringe terugval van Singapore's belangrijke entrepôthandel en hij zegt dat ook de toeristenindustrie er niet onder zal lijden.⁹⁴³ Hij verwijst tijdens dit TV-forum over de politiek-economische integratie naar genoemde statencompilatie van Duitsland, naar de Benelux en de Europese gemeenschappelijke markten van EFTA en EEG.

Volgens Winsemius, in deze televisie-uitzending, zal de komende gemeenschappelijke markt met Maleisië zonder twijfel ook tegenreacties vanuit de omringende Zuidoost-Aziatische markten oproepen, concurrerende initiatieven van landen die eveneens hun markten willen verdedigen en uitbreiden, een *counterbalance* tegen de in Singapore te nemen maatregelen. Met deze visie loopt Winsemius in feite vier jaar vooruit op de in 1967 op te richten *Association of Southeast Asian Nations*, de ASEAN, die dergelijke onderlinge beschermende maatregelen voor afzonderlijke lidstaten probeert te coördineren. Winsemius maakt ter afronding van de televisie-uitzending duidelijk dat “*Singapore is a well-balanced power and a nucleus of a SEA common market*”.⁹⁴⁴

~

Tussendoor is er nog wel een pluspunt: op 16 mei 1963 kondigt de Wereldbank haar eerste lening aan Singapore aan:

First funding for Singapore: Loan 0337 – Power Distribution Project. The project was for the Construction of a 120,000 kilowatt thermal power station, to be constructed next to the existing Pasir Panjang Station, about five miles southwest of the City of Singapore. Power from the plant was fed into a transmission and distribution network covering most of Singapore Island. The Bank loaned \$15 million (of the total \$21.58 estimated cost), for a loan of twenty years at 5.5% interest.⁹⁴⁵

~

⁹⁴² Synopsis TV-Forum, 19-06-1963, *Singapore Press Holdings*, Information Resource Centre, DID: 6319 1594 (Singapore 1963).

⁹⁴³ *The Straits Times*, 21-06-1963, “A common market will create more jobs”, 4.

⁹⁴⁴ Synopsis TV-Forum, 19-06-1963.

⁹⁴⁵ *The World Bank Group Archives*, The World Bank Group Historical Chronology; https://nvardmanasian.files.wordpress.com/2011/02/wb_historical_chronology_1944_2005.pdf, geraadpleegd 14-03-2019.

De gebeurtenissen gaan nu snel, veel te snel en te overhaast waardoor problemen en onafgemaakte, vaak tegenstrijdige activiteiten niet op tijd geklaard zijn. Op 8 juli 1963 wordt in Londen de overeenkomst tussen de vier partijen Maleisië, Singapore en de Borneo-staten Sabah en Sarawak getekend, die erin voorziet dat de Federatie van Maleisië per 31 augustus 1963 zal ingaan, waarna deze datum nog doorgeschoven wordt naar 16 september 1963.

Tenslotte, te midden van interne spanningen en externe vijandigheid met de republiek Indonesië die een niet-officieel verklaarde handelsoorlog met Singapore, Maleisië en het sultanaat Brunei begint, de zo geheten *Konfrontasi*-politiek, wordt Singapore een deel van de Federatie van Maleisië. Wel met eigen besluitvorming voor binnenlandse zaken, onderwijs en arbeidszaken, echter exclusief defensie, buitenlandse zaken en aangelegenheden die de interne veiligheid betreffen. De nieuwe Federatie van Maleisië moet Singapore van ‘een kader voor een nieuwe stabiliteit voorzien, zowel intern als extern’.⁹⁴⁶

Lee Kuan Yew, vanaf het prille begin van zijn politieke rol in Singapore bevlogen over dit samengaan met de Federatie, blijft Singapore’s minister-president. Volgens Josey is hij tot diep in zijn ziel ervan overtuigd dat dit moest gebeuren; in volle overtuiging zegt Lee in 1962: “*that only David Marshall [Singapore’s eerste Chief Minister (1955-1956)] had ever suggested that Singapore should be independent by itself. It is a political, economic and geographical absurdity*”.⁹⁴⁷ Achteraf, in 1998, geeft Lee aan waarom Malaya en Singapore in feite onafscheidelijk zijn:

Everyone knows the reasons why the Federation is important to Singapore. It is the hinterland which produces the rubber and tin that keeps our shop-window economy going. It is the base that made Singapore the capital city. Without this economic base, Singapore would not survive. Without merger, without a reunification of our two governments and an integration of our two economies, our economic position will slowly and steadily get worse. Your livelihood will get worse. Instead of there being one unified economic development for Malaya, there will be two. The Federation, instead of cooperating with Singapore, will compete against Singapore for industrial capital and industrial expansion. In this competition, both will suffer.⁹⁴⁸

Ondanks dat de eerste internationale fabrieken in aanbouw zijn, heerst er volgens de China-expert en voorheen *The Times* correspondent David Bonavia in 1963 nog geen al te optimistische kijk op de industriële ontwikkeling in Singapore: “*It is depressing to tour the windswept empty acres of site-land in Jurong today, and reflect on what it might have been*”.⁹⁴⁹

⁹⁴⁶ Philippe Régnier, ‘Singapore, a Global City-State into Twenty-First Century’ in: Holger Henke en Ian Boxill (red.), *The End of the ‘Asian Model’* (Amsterdam 2000) 51-79, aldaar 57.

⁹⁴⁷ Mindy Huimin Tan, ‘David Marshall; The legal Eagle’, in: Leong Ching (ed.) *Great Singapore Stories - The Founding Fathers* (Singapore 2008); Josey, *Lee Kuan Yew*, 233-234.

⁹⁴⁸ Lee Kuan Yew, *The Singapore Story*, 243.

⁹⁴⁹ David Bonavia in: *Far Eastern Economic Review*, 23 februari 1963, gememoreerd door Goh Chok Tong in ‘People’s Action Party 1954-1979’, *PETIR*, 25th Anniversary Issue, 65.

Deze constateringën staan in contrast met de invalshoek van de Britse historicus Constance Mary Turnbull, voormalig geschiedenishoogleraar aan de Universiteit van Hong Kong, die vrij positief schrijft over september 1963: “*the four-year development plan was ahead of schedule, the housing programme was up to the target set, and considerable strides had been made in education*”. Turnbull spreekt zich niet specifiek over de industrialisatie van Singapore uit.⁹⁵⁰ Turnbull richt zich op de *building boom* van de afgelopen twee jaar met in totaal 5.000 nieuw gebouwde HDB-appartementen, 200 winkels en een groot aantal kantoorgebouwen. Het door de regering van Singapore in 1963 ingestelde *Home Ownership Scheme* is erop gericht dat binnen dertig jaar circa 90% van al de toekomstige HDB-bewoners volledig eigenaar van hun huizen zullen zijn.⁹⁵¹

952

Ook de verslaglegging van Lee Kuan Yew's perssecretaris Alex Josey over de periode 1962-1964 is vrij optimistisch. Hij oordeelt: ‘Er wordt aanzienlijke vooruitgang geboekt in het *Jurong Industrial Project* en in *Jurong Industrial Town*. In september 1961 zijn deze projecten van start gegaan en nu verschijnen er overal nieuwe fabrieken, terwijl elders op het eiland de skyline verandert door het verschijnen van grote appartementen-complexen. Tegen het eind van 1963 wonen er al 45.000 inwoners in de door de PAP-regering gebouwde nieuwe onderkomens’.⁹⁵³

⁹⁵⁰ Turnbull, *A History of Singapore*, 277; State of Singapore First Development Plan 1961-64, Review of Progress for the three Years ending 31-12-1963, Ministry of Finance (Singapore 1964).

⁹⁵¹ *The Straits Times*, 23-12-1964.

⁹⁵² Foto: HDB- en andere appartementen, zestig jaar later: 2018.

⁹⁵³ Josey, *Lee Kuan Yew*, 132, 133.

Bovendien, ondanks de confrontatiepolitiek van Indonesië, die bedoeld is om een verlamrende invloed op de handel met zowel Maleisië en Singapore te hebben, blijft in 1963 het handelsvolume in Singapore nog steeds stijgen en beginnen de werkzaamheden aan de tweede haven, *Jurong Port*. Er wordt in dat jaar aan een twintigtal nieuwe scholen gebouwd, ook voor technisch onderwijs, en op de Maleise middelbare scholen in Singapore is het aantal inschrijvingen met 75% toegenomen.⁹⁵⁴ Toch gaat het volledig mis met de versmelting van de betreffende staten; er ontwikkelt zich een débâcle.

36 Een tweejarig vechthuwelijk

Het verhaal van de totstandkoming van de Federatie van Maleisië, vanaf september 1963 een samenbundeling van de Federatie van Malaya met Singapore en twee staten uit Noord-Borneo, staatsrechtelijk een volledig nieuwe entiteit in Zuidoost-Azië, is in allerlei variaties tientallen malen geschreven. De scheiding, het binnen twee jaar falen van de partners, overschaduwde dit aantal. Het samengaan, bedoeld als een feestelijk moment, kan vrij kort omschreven worden als een geforceerd fuseren van een sterk wederzijds wantrouwen. Door telkens hoger oplopende frustraties leidt het bedoelde feest in korte tijd tot een bijna wederzijdse oorlogsverklaring, waardoor Singapore ten slotte per augustus 1965 uit de Federatie van Maleisië gezet wordt en er twee expliciet individuele staten ontstaan.

Er zijn slechts drieëntwintig maanden van samenzijn nodig geweest om achter de waarheid te komen. Ngiam Tong Dow erkent dat het niet meer dan een droom is geweest:

We had hoped and believed that our chances of survival would be better by being part of a larger whole. It was a dream in vain however. Irreconcilable differences of ideology and beliefs tore us apart. Singapore was forced to separate from Malaysia to become the independent State of Singapore on 9 August 1965.⁹⁵⁵

De fusie heeft weinig hoogtijdagen gekend en een moment voor compromis is nauwelijks aanwezig geweest. Als dit echec kort geresumeerd wordt, zijn er onverkwikkelijkheden aan te wijzen binnen een drietal kernen, die de scheiding van dit ontlusterend tweejarig vechthuwelijk hebben beïnvloed: politieke ambiguïteit, individualiteit gekoppeld aan etnisch antagonisme en een grote mate van economische problematiek.

1. Politieke ambiguïteit:

Onder dit chapter valt het niet goed afspreken in hoeverre Singapore, na de samenbundeling van de staten, in verband met zijn getalssterkte en financiële inbreng meer politieke macht had

⁹⁵⁴ Ibidem, 242b.

⁹⁵⁵ Tay, *A Mandarin and the Making of Public Policy*, 193.

moeten krijgen. Volgens Lee Kuan Yew gaat het mis omdat er chronisch met verschillende maten wordt gemeten. Enerzijds moet Singapore zich opstellen als een van de provinciale leden van de Federatie van Maleisië, terwijl anderzijds er geen waardering is voor zijn buitenproportionele inbreng:

The more control the government in KL [Kuala Lumpur] exercised the more it must expect Singapore to participate in the politics of Malaysia in order to influence its policies towards Singapore (...) this was a fundamental problem that was never resolved before or after Singapore joined Malaysia.⁹⁵⁶

Aan beide kanten heeft de overheidspolitiek gefaald om de juiste processen in werking te zetten voor een betere verdeling van het aantal parlementszetels per deelnemend gebied. De PAP-regering van Singapore heeft in feite toegestemd in niet meer dan 15 zetels in het Federale Parlement, hoewel Singapore op basis van evenredige vertegenwoordiging voor minstens 25 zetels in aanmerking komt. Vandaar het besluit van de PAP om bij de lokale verkiezingen van 1964 in de belangrijkste Maleise steden zelf campagne te gaan voeren en daar haar eigen kantoren op te zetten.

Singapore heeft geprobeerd, op basis van gelijkheid “*to start a social revolution in Malaysia to break down the communal walls in this country*”.⁹⁵⁷ Die revolutie lukt, in die zin dat de politieke inzet van Singapore op 21 juni en 2 september 1964 tot grootschalige rellen leidt, waarbij tientallen doden en honderden gewonden vallen.

2. Individualiteit en etnisch antagonisme:

De grote verschillen in stijl en persoon tussen de leiders Lee Kuan Yew en Tunku Abdul Rahman zijn de basis voor bovenmatig wederzijds wantrouwen. Deze twee vooraanstaande politici zijn, volgens de Australische historicus Barr, beide voor de scheiding verantwoordelijk hoewel Barrs pijlen voornamelijk op Lee Kuan Yew gericht zijn.

The events of 1963-65, which culminated in Singapore's separation from Malaysia are still contested, but it appears that they were substantially a clash of temperaments and worldviews, with consequent misunderstandings among the key players.⁹⁵⁸

Barr benadrukt Lee's onvermogen om de Maleise mentaliteit te begrijpen en te accepteren, waardoor Lee deze cultuur geringschattend benadert; “*the most serious error of his political career*”. Bovendien vindt Barr dat de beslissing van Lee om zich te mengen in de

⁹⁵⁶ Lee Kuan Yew, *The Singapore Story*, 477.

⁹⁵⁷ Seth King, *The New York Times*, 19 april 1964.

⁹⁵⁸ Barr, *Constructing Singapore*, 29.

Maleise verkiezingen van 1964 “*a serious error of judgment*”.⁹⁵⁹ Jaren later, in 1999, zet Barr in een artikel waarin hij gedetailleerd het racistische karakter van Lee Kuan Yew beschrijft nog eens duidelijk uiteen, “*substantially using his own words as evidence*”, dat Lee nu inderdaad zijn ware ‘ik’ heeft laten zien:

Lee has finally spoken openly, revealing himself as doctrinaire racist. Yet it would be a mistake to condemn Lee as a hard line racist in every sense of the word. Such a characterisation of his views would be a distortion of both his logic and his natural disposition. There can be no doubt that Lee is a racist in the sense that he believes that some races and some ethnically-based cultures are inherently superior to others. His own words leave no doubt about his assertion, though it should be recognised that this in itself hardly makes him remarkable in Asisa.⁹⁶⁰

Met andere woorden: vooral etnische, zeg racistische ondertonen, voorafgaande aan en tijdens de tweejarige relatie, leiden tot dramatische uitkomsten. Ondanks, of misschien zelfs dankzij, dat Lee Kuan Yew’s PAP vanaf de oprichting in 1954, in haar eerste persverklaring, al duidelijk maakt dat een samengaan met Maleisië voor hen een gevecht wordt “*for a single Malayan nationality based on the principle of ‘jus soli’ with equal citizenship rights for peoples of all races who give undivided loyalty*”.⁹⁶¹ Zelfs bij de inauguratie van de PAP op 21 november 1954, is dit thema herhaald in aanwezigheid van 1.500 personen waaronder de genoemde Tunku Abdul Rahman en Tan Cheng Lock, twee vooraanstaande politici uit het toenmalige Maleisië.

~

Vanuit de Maleise kant start het proces van éénwording met een volledig ander uitgangspunt: dat de komende Federatie onomstotelijk slechts van en voor de inwoners van Maleisië is en moet blijven. Een heldere uitleg over deze discrepantie enerzijds en Maleise vanzelfsprekendheid anderzijds wordt gegeven door de filosoof Lynn Ang Ling-yin. Zij trekt namelijk de vergelijking met april 1946, het na-oorlogse moment dat de Britten Maleisië en Singapore van elkaar scheiden met de etnische onevenwichtigheid tussen de bevolkingsgroepen als belangrijkste motief:

The merger, however, proved to be short-lived. The reasons for this are similar to those for Singapore's exclusion in the Malayan Union in 1946. For one, the large Chinese population in Singapore made it difficult to preserve Malay political hegemony. For another, the dominant political party in Malaysia, the conservative Alliance party, insisted on special rights for Malays, and on a Malay national identity. This clearly did not go down well with the Chinese in Singapore who made up the majority of the island's population. Conflict reached a point where

⁹⁵⁹ Michael D. Barr, ‘Lee Kuan Yew in Malaysia: A Reappraisal of Lee Kuan Yew’s Role in the Separation of Singapore from Malaysia’ in *Asian Studies Review*, Vol. 21, No. 1, 1-17, aldaar 16.

⁹⁶⁰ Michael D. Barr, ‘Lee Kuan Yew: Race, Culture and Genes’, *Journal of Contemporary Asia*, Vol. 29, No. 2, (Manila 1999) 145-166, aldaar 162.

⁹⁶¹ *The Straits Times*, 28-10-1954.

politicians from the Alliance's Malay section demanded the arrest of Lee Kuan Yew for treason, as he was deemed a threat to the national dominance of the Malays. For these reasons, Singapore was excluded from the Federation of Malaysia in 1965.⁹⁶²

Bij zijn intentieverklaring tot alliantie in 1961 geeft ook Tunku Abdul Rahman aan dat hij het etnische conflict als het grootste probleem voor de nieuw te vormen Federatie van Maleisië ziet:

[We should] think of a plan whereby these territories can be brought together in political and economic cooperation. This will not be possible if the Chinese start to think and talk of everything Chinese. The Malays will be made to think nervous, if they do, of their presence as Chinese and not as Malaysians. The Chinese are a practical people and as such must think clearly ahead. Above all Malaysia must be made the sole object of their loyalty.⁹⁶³

Auteur Bedlington, voormalig officier in *British Colonial Service* met geschiedkundige, antropologische en sociaalpolitieke belangstelling is de mening toegedaan dat:

this speech made it appear that the impetus for Malaysia came from the Malaysians themselves, but my impression, based on conversations with senior British officials at the time, suggests that it is more probable that the British government persuaded the Tunku to promote the idea of Malaysia, first because of the possibility of a takeover in Singapore by the allegedly pro-Communist Barisan Sosialis, and second because of the British desires to withdraw, gracefully as ever, from direct colonial rule in Southeast Asia.⁹⁶⁴

Lee Kuan Yew's PAP-uitgangspunt van evenredige vertegenwoordiging, een *power sharing equilibrium* voor alle etnische identiteiten, is met andere woorden voor de conservatieve Maleise leiders in feite vanaf dag één onacceptabel.

Auteur Nancy McHenry Fletcher's monografie bevestigt dat alle economische, politieke en ideologische kwesties tijdens de fusie verstrikt zijn in een "*racial embroilment: the conflict and the split itself are incomprehensible without a consideration of the most explosive and perhaps the most basic factor involved - that of race*".⁹⁶⁵ Zij geeft aan waar de angst allemaal vandaan komt: het getal van de meerderheid. Zij wijst naar Lee, die op 4 juni 1965, twee maanden voor de scheiding, cijfers presenteert die erop duiden dat de Chinezen de meerderheid hebben in de combinatie van beide landen: "*he made frighteningly clear to the Malays the fact that they were outnumbered by the Chinese, and openly challenged the basis of the Malay claim to special status and special privileges*".⁹⁶⁶ Het historisch besef van de Maleise bevolking en hun perceptie van Maleisië als een Maleise natie krijgt door deze uitspraak een gevoelige tik te verwerken. Tabel 3 geeft inzicht in de betreffende cijfers en uitgangspunten:

⁹⁶² Ang Ling-yin, 'A Question of 'Chineseness'', 24.

⁹⁶³ *The Straits Times*, 28-05-1961.

⁹⁶⁴ Stanley S. Bedlington, *Malaysia and Singapore: The Building of New States* (New York 1978) 103-104.

⁹⁶⁵ Nancy McHenry Fletcher, *The Separation of Singapore from Malaysia* (Ithaca 1969) 56.

⁹⁶⁶ *Ibidem*, 62.

TABEL 3

Bevolkingscompositie Federatie van Maleisië in 1965

1965	Chinees	Maleis	Oorspronkelijke Borneo volkeren	Indiërs en Pakistani	Anderen	Totaal
Singapore*	1.426.000	266.000		152.000	57.000	1.901.000
% van totaal	75	14		8	3	100
Maleisië**	4.078.000	4.370.000	694.000	963.000	235.000	10.340.000
% van totaal	40	42	7	9	2	100
Federatie van Maleisië	5.504.000	4.636.000	694.000	1.115.000	292.000	12.241.000
% van totaal	45	38	6	9	2	100

⁹⁶⁷

Belangrijke percentages in deze tabel zijn de 75 procent Chinezen in Singapore, het kleine percentageverschil tussen de Maleise en Chinese bevolking in Maleisië en het overwicht van Chinezen, Indiërs en de Borneo volkeren in de Federatie van circa 60 procent.⁹⁶⁸

Lee Kuan Yew biecht later op dat *“to this day, what never ceases to astonish me was that I never anticipated the terrifying hate and irrational fears generated by blind prejudices over race, religion and language”*.⁹⁶⁹ In deze ene zin geeft de eerste minister van Singapore zijn ultieme frustraties weer over het falen om binnen de Federatie van Maleisië te blijven. Lee Kuan Yew heeft, volgens de masterthesis uit 1967 van de Singaporese wetenschapper en diplomaat Chan Heng Chee, niet kunnen accepteren dat de Maleise politiek:

is accustomed to bargaining and balancing the interests of one racial group with the other. Especially, it is used to back-room bargains where communal demands are given private airing rather than public expression since the leaders believe that open discussion of communal issues will only inflame racial feelings. In dealing with a heterogeneous society policy changes are a necessity gradual and slow.⁹⁷⁰

3. Economische problematiek:

Vanaf 1963 is een van de belangen van Singapore het samen met Maleisië optuigen van één overkoepelende thuismarkt. Alhoewel een overeenkomst daartoe wordt ondertekend is in

⁹⁶⁷ Bronnen: *Sumitro Djojohadikusomo e.a., *Trade and Aid in South-East Asia: Volume 1 Malaysia and Singapore* (Melbourne 1968) 58, eind 1964 gepubliceerd door de *Malay Mail*. **Gepubliceerd door Singapore's *The Straits Times*, 4 juni 1965, 22.

⁹⁶⁸ *The Straits Times*, 24-03-2015, 21.

⁹⁶⁹ Lee Kuan Yew, speech by the Prime Minister, at the PAP 25th Anniversary Rally, held at the National Theatre on 20 Jan. 1980; <http://www.nas.gov.sg/archivesonline/data/pdfdoc/lky19800120.pdf>, geraadpleegd 05-10-2017.

⁹⁷⁰ Chan Heng Chee, *Singapore: The Politics of Survival*, 10.

de twee jaren van fusie geen noemenswaardige invulling aan dit gemeenschappelijke thema gegeven, vooral omdat Maleisië al jaren zijn eigen industriële ambities probeert te verwezenlijken.⁹⁷¹ Deze kwestie verergert dusdanig dat zelfs twee weken voor de scheiding in 1965 Lee Kuan Yew fulmineert: "*and if the common market is not set-up as laid down in the Malaysia Agreement, then Malaysia is meaningless*".

Met andere woorden: de hoofdrolspelers van de nieuwe Federatie van Maleisië blijven voor eigen belangen gaan en steunen slechts de eigen ontwikkeling en welvaart. Veel politici in de twee partnergebieden ruziën hoe om te gaan met de relatieve bijdrage aan en de verdeling van de fiscale inkomsten en bij welke personen en instanties het geld terecht moet komen. Er blijven hiaten in de besluitvorming inzake investeringsperikelen en andere financiële zaken in Oost-Maleisië, de zogenaamde Borneo-lening. Waar moeten de pionier industrieën opgezet worden en hoe verder te gaan met de industrialisatie? Hoe verder te gaan met de federale begroting voor 1965 waar Maleisië, zonder consultatie van betreffende partijen, Singapore sowieso nieuwe invoerrechten wil opleggen? Maleisië tracht bovendien de sluiting van de *Bank of China* in Singapore verwoed te forceren, voor Maleisië de openbare en blijvende link van Singapore met het communisme.

~

Lee Kuan Yew's radioboodschap op 9 augustus 1965, tien uur in de ochtend, maakt duidelijk dat de breuk tussen Maleisië en Singapore niet meer gelijmd kan worden. Beide landen realiseren zich echter wel dat, om erger te voorkomen en een economische terugval te vermijden, men op een aantal gebieden tot elkaar veroordeeld blijft. Enerzijds heeft Maleisië de haven en de financiële mores van Singapore nodig en anderzijds ziet Singapore dat het om vele redenen, entrepôthandel, afzetgebied, basis grondstoffen voor industrie, et cetera gebaat blijft bij een handelsrelatie met het bevolkingsdichte en productrijke Maleise buurland. Tenslotte komt eind 1964 nog steeds 28% van Singapore's import uit Maleisië en gaat 37% van zijn export naar Maleisië.⁹⁷² Singapore zit met de angst dat het nu helemaal alleen staat in een voor Chinezen vrij onvriendelijke omgeving, in een Aziatische wereld met een sterk antiwesterse attitude. Veel van de hulp die Singapore nodig heeft om te moderniseren zal uit het Westen moeten komen dat in Azië anno 1965 nog landen en volkeren knecht en militair bestrijdt.

⁹⁷¹ *United Nations Archives*, A Proposed Industrialization Programme for the State of Singapore, 17; *The Straits Times*, 10-08-1965.

⁹⁷² *Economic Review of Malaysia, Singapore and Brunei*, *EIU Quarterly Economic Review*, August 1965, No. 51, 6-10.

Op de persconferentie die gehouden wordt direct na de aankondiging van de breuk benadrukt Singapore's minister-president Lee Kuan Yew:

In the years ahead the Singapore and Malaysian Governments must work with the closest co-operation, not just in defense and security, but also in commerce and industry. I would like as little changes as possible with this separation, such as in the movement of goods, people and currency.⁹⁷³

Ook de Maleise minister-president Tunku Abdul Rahman bevestigt op 9 augustus dat “*in matters of defence, trade and commerce, there will be close links between the two states*”.⁹⁷⁴

Daarnaast bevestigt Abdul Rahman na de afscheiding ook zijn teleurstelling dat “*Singapore leaders have done nothing but talk politics, dream politics, and eat politics*”.⁹⁷⁵

976

De bestaande open grens tussen Maleisië en Singapore wordt door beide regeringen middels nieuwe pakketten van beschermende maatregelen gaandeweg gesloten. De consequentie is dat er vanaf nu in beide landen chronisch in termen van dubbele werkzaamheden gedacht moet worden, economisch zeer inefficiënt. Elk land moet nu een eigen vestiging voor eenzelfde firma opzetten die alleen plaatselijk mag produceren en distribueren. Het bedrijf BIC uit Frankrijk (balpen, aanstekers) moet twee fabrieken neerzetten, een in Maleisië en een in Singapore met in elke fabriek een volledige set machines en matrijzen om in elk land dezelfde producten te kunnen maken. Dat geldt niet alleen voor BIC, maar ook voor tientallen producenten van huishoudelijke artikelen, van papier voor verpakkingsmateriaal,

⁹⁷³ Separation: Singapore's Independence on 9th August 1965, Ministry of Culture Publication (Singapore 1965) 27.

⁹⁷⁴ The Straits Times, 09-08-1965.

⁹⁷⁵ Ibidem, 10-08-1965.

⁹⁷⁶ The Straits Times, 10-08-1965.

olieproducten, et cetera, het inefficiënte dubbele produceren geldt in feite voor honderden fabrieken. Militair moeten nu twee legers in stand gehouden worden, twee keer zoveel ambtenaren zijn er nodig die bureaucratische richtlijnen moeten uitzetten en controleren, al met al een kapitaalvernietiging van de eerste orde.

Teveel op te korte termijn te realiseren ideeën, teveel conflictueuze denkbeelden over wat beide gebieden in de Federatie moeten gaan doen en teveel angst voor elkaars eigenheid zijn de oorzaken. Tan Tai Yong komt met de uitspraak: “*Malaysia was thus an artificial political creation, the outcome of a concatenation of interests and motives of a number of political actors in Southeast Asia in the early 1960s*”.⁹⁷⁷ De Maleise gemeenschappelijke markt, het meest overduidelijke argument tot samengaan, zoals twee jaar eerder in het *Malaysia Agreement* overeengekomen, is nooit van de grond gekomen.

Singapore's EDB wordt van de kant van Kuala Lumpur twee jaar lang slechts tegengewerkt. Volgens Schein, die voor zijn onderzoek in 1992-1994 dicht op de EDB heeft gezeten, heeft de federale regering geweigerd om gedurende de twee jaren binnen de Federatie van Maleisië enig certificaat voor pionierstatus ten behoeve van Singapore uit te geven.⁹⁷⁸ Eind 1962, een jaar voor het samengaan en twee jaar na de eerster uitgave, heeft Singapore al 58 certificaten uitgegeven en in principe een akkoord bereikt met nog eens 25 investeerders.⁹⁷⁹ Daarnaast heeft de *British High Commission* in Singapore in januari 1963 geconstateerd dat van de nieuwe industrieën die op dat moment pionier status hebben ontvangen er al meer dan veertig in productie zijn en 26 bedrijven fysiek bezig zijn hun fabriek te bouwen.⁹⁸⁰

Goh Keng Swee heeft op 14 september 1963, op de valreep van het samengaan van de twee landen, met voorbedachten rade, nog snel aan 43 firma's een pionier status voor exclusieve productie in Singapore afgegeven, waardoor de productie van deze ondernemingen straks op geen enkele manier ten gunste van de Federatie van Maleisië kan komen.⁹⁸¹

~

Volgens journalist Drysdale heeft Winsemius hem in 1981 toevertrouwd dat hij al sinds 1962 het vertrouwen in een gemeenschappelijke markt met Maleisië kwijt is en de regering van Singapore geadviseerd heeft een andere, meer Europese weg te bewandelen. Ook

⁹⁷⁷ Tan Tai Yong, *Creating "Greater Malaysia"*, 3.

⁹⁷⁸ Lee Kuan Yew, *From Third World to First*, 6. Schein, *Strategic Pragmatism*, 69. Desker, Goh Keng Swee: *A Public Career Remembered*, 163.

⁹⁷⁹ Ibidem Schein; *Parliament of Singapore, Annual Budget Statement, December 5, 1966*; Rueff Report on the Economic Aspects of Malaysia, 28.

⁹⁸⁰ *National Archives of Singapore*, Australian Commission, Memo: 727, 12-05-1964.

⁹⁸¹ S. Dhanabalan, 'I was a "Rookie" at EDB' in: Chan Chin Bock e.a. (red.), *Heart Work* (Singapore 2002) 23-31, aldaar 26.

regeringsfunctionaris en *insider* Ngiam Tong Dow noemt Winsemius en zijn rechterhand I.F. Tang als mannen die “(...) *in their heart of hearts never believed in a Malaysian Common Market*”.⁹⁸²

Winsemius noemt als een van de belangrijkste oorzaken het te laat verschijnen en rapporteren van de adviesmissie die uiteindelijk pas na twee jaar, in juli 1963, met haar verslag komt. Hij zegt hierover aan Drysdale: “*A United Nations mission had taken so long to produce its [Rueff] report that insuperable problems had arisen, mainly from vested interests*”.⁹⁸³ In het *Oral History Centre-interview* uit 1982 wijt Winsemius de breuk ook aan ‘de verschillen in politieke en economische imperatieven van de twee landen’. Hij stelt dat ‘de angst voor de Chinese macht in Singapore de Federale regering terughoudend heeft gemaakt om de industrialisatiecampagne van het eiland te ondersteunen’.⁹⁸⁴

Achteraf blijken, naast Winsemius en I.F. Tang, veel beleidsmakers in Singapore minder enthousiast voor het samengaan te zijn geweest. Volgens Ngiam was ook Goh Keng Swee niet voor *merger* met de Federatie.⁹⁸⁵ Goh houdt al vanaf december 1964 geheime besprekingen met Maleise politieke leiders, zoals Tun Razak en Dr. Ismail, om het mogelijkerwijze wederzijds terugkeren naar de eigen nationale uitgangspunten en eigen politieke identiteit te begeleiden.⁹⁸⁶ Door deze acties krijgt de scheiding in feite nog een vrij ordentelijk verloop.

De dag na de separatie in 1965 verwoordt *The Sydney Morning Herald* Singapore’s zorgen op een treffende manier:

If now there is any threat of mass unemployment - and it is difficult to see how this can be avoided - Singapore could become what it has been often called: an outpost of Peking. An Independent Singapore was not regarded as viable three years ago. Nothing in current situation suggests that it is any more viable today.⁹⁸⁷

It is doubtful whether an independent Singapore can survive as a viable state even in a form of confederation: it is certain that the strong Chinese Communist elements in Singapore will now be encouraged to seek control.⁹⁸⁸

Drie maanden na de scheiding schrijft de Australische *The Atlantic Monthly* nog steeds in eenzelfde weifelende toonzetting:

Singapore is now isolated in Malaysia, and economically confined and conscribed. Whether that isolation can be effectively broken down, or broken down sufficiently to invalidate the reasons

⁹⁸² Tay, *A Mandarin and the Making of Public Policy*, 66.

⁹⁸³ Drysdale, *Singapore’s Struggle for Success*, 404.

⁹⁸⁴ *National Archives of Singapore, Oral History Centre*, Dr. Albert Winsemius, band 08.

⁹⁸⁵ Tay, *A Mandarin and the Making of Public Policy*, 35.

⁹⁸⁶ Tan Siok Sun, Goh Keng Swee, 116-123.

⁹⁸⁷ *The Sydney Morning Herald*, 10-08-1965, “*Separation Poses Grave Problems for Island*”.

⁹⁸⁸ Ibidem, “*Dark Outlook in Malaysia*”.

that lay behind Lee's argument, is doubtful. The political trend in Kuala Lumpur, the continual hostility between principal figures in the federal government and Lee himself, the inhibition of foreign capital to invest in Singapore, which lacks the much broader base that Malaysia afforded, the Indonesian confrontation, the reorientation of regional trade, the nature and size of Singapore's population, the total lack of indigenous resources other than labor, Lee's own uncertainties coupled with the long-range British uncertainty over the military base all suggest that difficult and dangerous times are ahead.⁹⁸⁹

⁹⁸⁹ *The Atlantic Monthly*, november 1965, "Rough Times Ahead".